

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ПОЛОЖЕННЯ
про порядок проведення навчання і перевірки знань
з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава 2022 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом ректора

ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

12 липня 2022 р. № 108-ОД

Ректор

Олена КАРАМАН

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

I. Загальні положення

1. Це Положення встановлює порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності посадових осіб та інших працівників ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (далі – Університет), а також навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, безпека дорожнього руху, цивільний захист, попередження побутового травматизму тощо) учнів, студентів, слухачів, аспірантів та курсантів закладів освіти (далі - здобувачі освіти).

2. Це Положення розроблене з урахуванням Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 231/10511 (із змінами) (далі - Типове положення), Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2017 року за №1512/31380 (зі змінами).

3. Вимоги цього Положення є обов'язковими для виконання учасниками освітнього процесу, структурними, у т. ч. і відокремленими підрозділами, що входять до складу Університету та спрямовані на реалізацію системи безперервного навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності здобувачів освіти, працівників з метою забезпечення належних, безпечних і здорових умов навчання та праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

4. Контроль за дотриманням вимог цього Положення здійснюють органи управління освітою за підпорядкуванням, органи державного нагляду за охороною праці, представники галузевої профспілки, відділ охорони праці Університету.

II. Навчання з питань охорони праці здобувачів освіти

1. Навчання здобувачів освіти з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти проводиться відповідно до вимог законодавства у сфері охорони праці, цивільного захисту та освіти.

Професійна (професійно-технічна) і вища освіта в частині навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності надається згідно зі стандартами освіти, що визначають вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей і загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти.

2. Навчання учнів у Регіональному центрі професійної освіти за професіями, пов'язаними з роботами підвищеної небезпеки, проводиться з урахуванням вимог Положення про порядок трудового і професійного навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з роботами із шкідливими та важкими умовами праці, а також з роботами підвищеної небезпеки, затвердженого наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 30 грудня 1994 року № 130, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 січня 1995 року за № 14/550 (зі змінами) та проводиться навчання з питань безпеки життєдіяльності.

3. Навчання здобувачів освіти з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності проводиться як традиційними методами, так і з використанням сучасних форм організації навчання - модульного, дистанційного, екстернатного тощо, а також з використанням технічних засобів навчання - аудіовізуальних, комп'ютерних.

4. Під час трудового і професійного навчання на підприємствах, в установах, організаціях на здобувачів освіти поширюється законодавство про охорону праці.

III. Організація навчання і перевірки знань працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в Університеті

1. Під час прийняття на роботу і в процесі роботи посадові особи та інші працівники Університету проходять інструктаж, навчання та перевірку знань з питань охорони праці, надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках, а також правил поведінки в разі виникнення аварій та надзвичайних ситуацій.

2. В Університеті на основі цього Положення, з урахуванням специфіки структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділів та вимог нормативно-правових актів з охорони праці, відділом охорони праці розробляється і затверджується ректором програма навчання працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, а також план-графік проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності. Навчання і перевірки знань підлягають усі працівники Університету з урахуванням умов праці та їх діяльності (педагогічної, громадської тощо).

Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, в Університеті здійснюють працівники служби відділу кадрів та керівники структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділів.

Посадові особи Університету, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, під час прийняття на роботу та періодично (один раз на три роки) проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності за участю профспілок.

3. Керівники Університету, керівники та спеціалісти служб охорони праці або особи, які є відповідальними за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності, інші працівники Університету, які є членами відповідної постійно діючої комісії з перевірки знань в Університеті, один раз на три роки проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності.

4. Перевірка знань посадових осіб та інших працівників Університету з питань цивільного захисту, охорони праці, безпеки життєдіяльності здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів з охорони праці, пожежної, радіаційної безпеки тощо, додержання яких входить до їхніх функціональних обов'язків.

5. Особи, які приймаються на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною безпекою, попередньо проходять спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум). Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, один раз на рік проходять перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх службових обов'язків і періодично, один раз на три роки, проходять навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки.

6. Особи, які суміщають професії, проходять інструктаж, навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності з основних професій і за професіями, що суміщаються.

7. Ректор Університету, керівники та викладачі кафедр охорони праці Університету проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці у Головному навчально-методичному центрі Держпраці та навчальних центрах, які належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України і надають територіальному органу Держпраці декларацію відповідності їх матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки (далі - навчальні центри).

Перевірку знань з питань охорони праці цієї категорії посадових осіб проводить комісія, створена за наказом Держпраці.

Програма навчання керівників, заступників - 36 годин, спеціалістів з охорони праці та викладачів кафедр охорони праці - 72 години.

8. Спеціалісти, викладачі з охорони праці, безпеки життєдіяльності проходять навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти.

9. Посадові особи та працівники Університету проходять навчання і перевірку знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності безпосередньо в установах та закладах освіти, їх структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділах за місцем роботи обсягом не менше 20 годин.

10. Перевірка знань посадових осіб та інших працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в Університеті здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, склад якої затверджується наказом ректора. Головою комісії призначається ректор Університету або проректор, до службових обов'язків якого входить організація роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності. У разі потреби, можливе створення комісій в окремих структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділах, їх очолюють керівники відповідних підрозділів чи їх заступники.

До складу комісії Університету входять спеціалісти служби охорони праці, представники юридичної, технічної служб, представник профспілки або уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці. До складу комісії Університету залучаються викладачі охорони праці, безпеки життєдіяльності закладу освіти, які проводили навчання (за їх згодою).

Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

11. Усі члени комісії мають пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності у порядку, встановленому Типовим положенням, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15 зі змінами (далі - Типове положення), Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2017 року за №1512/31380 (зі змінами) та цим Положенням.

12. Перелік питань для перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників складається членами комісії з урахуванням місцевих умов та затверджується ректором Університету.

13. Формою перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування, а також творчої роботи.

14. Результати перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників заносяться до протоколу засідання комісії з перевірки знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

15. Особам, які під час перевірки знань з охорони праці, безпеки життєдіяльності виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності. При цьому в протоколі та посвідченні в стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці, питань безпеки життєдіяльності, виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов

перевірку знань. Видача посвідчень про перевірку знань працівникам, які проходили навчання в установі та закладі освіти, є обов'язковою лише для працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки.

16. У разі незадовільних результатів перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівники протягом одного місяця проходять повторну перевірку знань.

17. Не допускаються до роботи працівники, які не пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

18. Організаційне забезпечення роботи комісії з перевірки знань (організація проведення перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, оформлення протоколу, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань) покладається на керівника структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу, де проводилось навчання; облік і зберігання протоколів перевірки знань покладається на відділ охорони праці Університету. Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності - не менше 5 років.

19. Позачергове навчання і перевірка знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності проводяться під час переведення їх на іншу роботу або призначення на іншу посаду, що потребує додаткових знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

20. Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності покладається на керівників структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділів Університету.

IV. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці

1. Посадові особи та інші працівники Університету, безпосередньо зайняті на роботах, зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженому наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15 (зі змінами), та Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 23 вересня 1994 року № 263/121, (зі змінами), проходять щороку спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності.

2. Спеціальне навчання працівників Університету з питань охорони праці проводиться як безпосередньо за місцем роботи, так і в навчальному центрі.

У разі здійснення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації в Університеті спеціальне навчання є складовою зазначеної професійної підготовки.

3. Спеціальне навчання з питань охорони праці проводиться керівниками структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділів за навчальними планами і програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників, погоджуються із службою охорони праці Університету і затверджуються наказом ректора.

4. Стажування, дублювання і допуск до роботи працівників Університету, які виконують роботи підвищеної небезпеки, проводяться відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року №15 (зі змінами). Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514 (зі змінами).

5. Перевірка знань з питань охорони праці після проведення спеціального навчання проводиться комісією, що створюється за наказом ректора Університету;

У разі неможливості створити комісію з перевірки знань з питань охорони праці в Університеті, перевірка знань проводиться комісією відповідного територіального органу Держпраці за участю відповідних профспілок, якщо навчання проводилось у навчальному центрі.

До складу комісії з перевірки знань з охорони праці залучають осіб, які пройшли навчання та перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці та мають посвідчення.

V. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності

1. Посадові особи та інші працівники Університету під час прийняття на роботу та періодично мають проходити інструктажі з питань охорони праці, навчання щодо надання домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, правил поведінки та дій під час виникнення аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих, навчання з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки.

2. Порядок проведення інструктажів з охорони праці з працівниками Університету здійснюється відповідно до Типового положення, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15, (із змінами), Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514 (зі змінами).

1) **вступний інструктаж з охорони праці** проводиться з працівниками, які:

- приймаються на постійну або тимчасову роботу незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;
- прибули до установи чи закладу освіти і беруть безпосередню участь в освітньому та виробничому процесах або виконують інші роботи для Університету.

Вступний інструктаж проводиться спеціалістом служби охорони праці або іншою особою відповідно до наказу (розпорядження) ректора Університету, на яку покладається цей обов'язок і яка в установленому цим Положенням порядку пройшла навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або у спеціально обладнаному приміщенні за програмою, розробленою службою охорони праці. Програма та тривалість інструктажу затверджуються керівником Університету.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для працівників, який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу;

2) **первинний інструктаж з охорони праці** проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

- новоприйнятим (постійно чи тимчасово) до Університету;
- який переводиться з одного структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу Університету до іншого;
- який виконуватиме нову для нього роботу;
- відрядженим іншою установою чи закладом освіти, який бере безпосередню участь в освітньому або виробничому процесах Університету;

Первинний інструктаж на робочому місці проводиться індивідуально або з групою осіб одного фаху за чинними в Університеті інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт;

3) **повторний інструктаж з охорони праці** проводиться на робочому місці індивідуально з окремим працівником, групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом питань первинного інструктажу.

Повторний інструктаж проводиться на роботах з підвищеною небезпекою - 1 раз на 3 місяці, для решти робіт - 1 раз на 6 місяців;

4) **позаплановий інструктаж** проводиться на робочому місці або в кабінеті охорони праці у разі:

- введення в дію нових або внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів з охорони праці;

- зміни технологічного процесу, заміни або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

- порушень працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

- перерви в роботі виконавця більше ніж на 30 календарних днів - для робіт з підвищеною небезпекою, для решти робіт - понад 60 днів.

Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або групою працівників одного фаху. Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення;

5) **цільовий інструктаж з охорони праці** проводиться у разі:

- ліквідації аварії або стихійного лиха;

- проведення робіт, на які відповідно до законодавства з питань охорони праці оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

3. **Інструктажі з охорони праці зі здобувачами освіти** під час трудового і професійного навчання на виробництві проводяться відповідно до цього Положення, а саме:

1) вступний інструктаж з охорони праці:

- до початку трудового або професійного навчання на виробництві;

- у разі екскурсії на підприємство.

Вступний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти перед початком трудового і професійного навчання проводять викладачі, керівники робіт, майстри виробничого навчання та інші особи, на яких наказом керівника закладу освіти покладено обов'язки керівництва таким навчанням, та безпосередні керівники робіт на виробництві (начальники структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділів, дільниць, майстри, фізичні особи, які використовують найману працю).

Реєстрація вступного інструктажу з охорони праці проводиться у журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці для працівників;

2) первинний інструктаж:

- перед початком навчання в кожному кабінеті, майстерні закладу освіти;

- перед виконанням кожного навчального завдання, пов'язаного з використанням різних механізмів, інструментів, матеріалів тощо.

Первинний інструктаж з охорони праці зі здобувачами освіти проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці (дільниця підприємства, організації), де проводиться трудове та професійне навчання;

3) позаплановий інструктаж:

у разі порушень здобувачами освіти вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що можуть призвести або призвели до травм, надзвичайних ситуацій тощо;

4) повторний інструктаж:

на робочому місці, де здійснюється трудове та професійне навчання, у строки, визначені нормативно-правовими актами з охорони праці, які діють у галузі, або роботодавцем з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

для робіт з підвищеною небезпекою - 1 разу на 3 місяці;

для решти робіт - 1 разу на 6 місяців;

5) цільовий інструктаж:

у разі їх участі у ліквідації аварії або стихійного лиха;

під час проведення робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд-допуск, наказ або розпорядження.

4. Інструктажі з охорони праці зі здобувачами освіти під час трудового і професійного навчання на виробництві проводяться відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15 (із змінами), Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514 (зі змінами).

5. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі з охорони праці з працівниками та здобувачами освіти, які проходять виробниче навчання та виробничу практику на підприємствах, в організаціях, проводить безпосередній керівник робіт (начальник структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу, майстер) або фізична особа, яка використовує найману працю.

6. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі з охорони праці завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці особою, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

7. Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів з охорони праці працівників, здобувачів освіти на виробництві та їх допуск до роботи особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці (додаток 4). Сторінки журналу реєстрації інструктажів мають бути пронумеровані і прошнуровані.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж проводиться відповідно до Типового положення, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 року № 15 (із змінами), Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН від 22.11.2017 року №1514 (зі змінами).

8. Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується керівником установи чи закладу освіти.

9. Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для здобувачів освіти під час трудового і професійного навчання в закладах освіти та на виробництві визначаються нормативно-правовими актами у сфері освіти і охорони праці з урахуванням специфіки навчання в цих закладах.

10. Крім проведення інструктажів з охорони праці, під час трудового і професійного навчання зі здобувачами освіти, працівниками закладів освіти у процесі навчання проводяться інструктажі з безпеки життєдіяльності, які містять питання безпеки праці, охорони здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, цивільного захисту, безпеки дорожнього руху, попередження побутового травматизму, дій у випадку надзвичайних ситуацій тощо.

11. Порядок проведення, тематика та організація проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності здобувачів освіти, працівників визначаються Положенням про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26 грудня 2017 року №1669 (зі змінами).

12. Перед початком навчальних занять один раз на рік, а також під час зарахування або оформлення до закладу освіти здобувачів освіти проводиться вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності службами охорони праці або особами, на яких покладено ці обов'язки наказом керівника закладу освіти. За умови чисельності учасників освітнього процесу в закладах понад 200 осіб вищезазначеними службами проводиться навчання з вихователями.

класоводами, класними керівниками, майстрами, кураторами груп тощо, які в свою чергу інструктують здобувачів освіти перед початком навчального року.

Запис про вступний інструктаж робиться на окремій сторінці реєстрації вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти у журналі обліку навчальних занять (додаток 5).

13. Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться на початку навчального року перед початком занять у кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, спортзалі тощо, перед початком канікул, а також перед початком заходів за межами закладу освіти.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності проводять викладачі, учителі, класоводи, куратори груп, вихователі, класні керівники, майстри виробничого навчання, тренери, керівники гуртків тощо. Інструктаж проводиться зі здобувачами освіти, а також з батьками, які беруть участь у поза навчальних заходах.

Запис про проведення первинного інструктажу з безпеки життєдіяльності робиться в окремому журналі реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки життєдіяльності здобувачів освіти (додаток 6), який зберігається в кожному кабінеті, лабораторії, майстерні, цеху, спортзалі тощо.

Здобувачі освіти, які інструктуються, ставлять підпис в журналі, починаючи з 9 класу.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності також проводиться перед виконанням кожного завдання, пов'язаного з використанням різних матеріалів, інструментів, приладів, на початку уроку, заняття, лабораторної, практичної роботи тощо.

Первинний інструктаж з безпеки життєдіяльності, який проводиться перед початком кожного практичного заняття (практичної, лабораторної роботи тощо), реєструється в журналі обліку навчальних занять, виробничого навчання на сторінці предмета в розділі про запис змісту уроку, заняття.

14. Позаплановий інструктаж з безпеки життєдіяльності зі здобувачами освіти проводиться у разі порушення ними вимог нормативно-правових актів з охорони праці під час освітнього процесу, що може призвести чи призвело до травм, надзвичайних ситуацій тощо, зміни умов виконання навчальних завдань (лабораторних робіт, виробничої практики, професійної підготовки тощо), а також у разі нещасних випадків, що сталися під час освітнього процесу та за межами закладу освіти.

15. Цільовий інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться зі здобувачами освіти в разі організації поза навчальних заходів (олімпіади, турніри з предметів, екскурсії, туристичні походи, спортивні змагання тощо), під час проведення громадських, поза навчальних робіт (прибирання територій, приміщень, науково-дослідна робота на навчально-дослідній ділянці тощо).

Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.

1. Новоприйняті в Університет працівники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених кваліфікованих працівників пройти стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше 6 змін. Стажування або дублювання проводяться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.

2. Працівники, функціональні обов'язки яких пов'язані із забезпеченням безаварійної роботи об'єктів підвищеної небезпеки або з виконанням окремих робіт підвищеної небезпеки (котельні, інші подібні об'єкти, порушення технологічних режимів яких являє загрозу для працівників та навколишнього середовища), до початку самостійної роботи повинні проходити дублювання з обов'язковим проходженням у цей період протиаварійних і протипожежних тренувань відповідно до плану локалізації та ліквідації аварій.

3. Допуск до стажування (дублювання) оформлюється наказом. У наказі визначається тривалість стажування (дублювання) та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування (дублювання).

4. Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування (дублювання), а також тривалість стажування (дублювання) визначаються ректором або керівником

структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування (дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.

5. Роботодавцю надається право своїм наказом звільняти від проходження стажування (дублювання) працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або переводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.

6. Стажування (дублювання) проводиться за програмами для конкретної професії, які розробляються керівником підрозділу або завідувачем кафедри відповідно до функціональних обов'язків працівника, і затверджуються ректором або керівником структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу.

7. Стажування (дублювання) проводиться на робочих місцях Університету або іншого подібного за технологією підприємства. У процесі стажування працівники повинні виконувати роботи, які за складністю, характером, вимогами безпеки відповідають роботам, що передбачаються функціональними обов'язками цих працівників.

8. У процесі стажування (дублювання) працівник повинен: закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій з охорони праці:

- оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;

- засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

9. Після закінчення стажування (дублювання) та при задовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці, наказом (розпорядженням) ректора або керівника відокремленого структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу, працівник допускається до самостійної роботи, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів з охорони праці на робочому місці; у протилежному випадку, якщо працівник не оволодів необхідними виробничими навичками чи отримав незадовільну оцінку з протиаварійних та протипожежних тренувань, то стажування (дублювання) може бути продовжено на термін не більше двох змін.

Проект Положення розробив
провідний фахівець відділу
охорони праці

Ольга СИЧОВА

Перелік посадових осіб, які проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності

- Ректор, проректор, керівник структурного, у т. ч. і відокремленого підрозділу, завідувач кафедри, на яких покладена відповідальність за організацію безпечного ведення робіт, керівники та викладачі кафедр охорони праці, штатні викладачі університету, які здійснюють навчання з питань охорони праці посадових осіб.
- Майстри та інструктори виробничого навчання, керівники виробничої практики та інші посадові особи, які викладають питання охорони праці, безпечного ведення робіт або проводять інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності із здобувачами освіти.
- Керівники, спеціалісти служби охорони праці, члени комісії з перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, відповідальні за технічний стан і безпечну експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки університету.

Тематичний план і програма навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності працівників університету

№	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавство про працю	2
2	Законодавство про охорону праці	10
3	Пожежна та техногенна безпека	2
4	Радіаційна безпека	2
5	Безпека дорожнього руху	2
6	Електробезпека	2
7	Вибухобезпека	2
8	Безпека поведінки на воді	2
9	Поведінки при надзвичайних ситуаціях	2
10	Цивільний захист	4
11	Профілактика побутового травматизму	2
12	Безпека життєдіяльності	2
13	Охорона навколишнього середовища	2
14	Гігієна навчання та праці	2
15	Надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках	4
	Разом	42

Програма навчання

Тема 1. Законодавство про працю

Кодекс Законів про працю України.

Закон України «Про колективні договори і угоди», Трудовий договір. Розробка, укладання та виконання колективного договору (угоди).

Правила внутрішнього трудового розпорядку. Забезпечення здорових, і безпечних умов навчання та праці відповідно до закону «Про охорону праці».

Праця жінок та неповнолітніх.

Трудові спори. Відповідальність за порушення законодавства про працю.

Тема 2. Законодавство про охорону праці.

Поняття «Безпека життєдіяльності». Соціально-економічне значення безпеки життєдіяльності. Основні законодавчі акти безпеки життєдіяльності: Конституція України, закони України щодо охорони праці, охорони здоров'я, пожежної безпеки, дорожнього руху, забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, використання ядерної енергії та радіаційний захист, Кодекс законів України «Про працю», цивільний захист.

Державне управління охороною праці. Державний нагляд за охороною праці.

Державні міжгалузеві нормативні акти з охорони праці. Основні принципи державної політики у галузі охорони праці. Трудовий договір і охорона праці. Соціальне страхування.

Положення про навчання і перевірку знань учасників освітнього процесу з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (види, періодичність, зміст).

Положення про службу охорони праці, основні завдання, функціональні обов'язки та права.

Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій.

Штрафні санкції до організацій, закладів освіти за порушення нормативних актів з охорони праці.

Повноваження і права профспілок у здійсненні контролю за додержанням законодавства про охорону праці.

Порядок повідомлення Міносвіти України про нещасний випадок в університеті та структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділах.

Тема 3. Пожежна та техногенна безпека.

Закон України «Про пожежну та техногенну безпеку». Основні документи, що регламентують роботу по забезпеченню пожежної та техногенної безпеки об'єктів.

Пожежна служба: положення про службу, основні завдання, функціональні обов'язки та права.

Обов'язки керівника об'єкта та інших посадових осіб щодо забезпечення безпеки об'єкта.

Основні причини виникнення пожеж на об'єктах. Утримання території, джерела протипожежного водопостачання, протипожежний режим. Основні вимоги пожежної безпеки у будівлях та навчальних приміщеннях, під час експлуатації електрообладнання, опалювальних приладів, систем вентиляції, при проведенні електрогазозварювальних та інших робіт з вогнем, при фарбуванні.

Основні вимоги до утримання шляхів евакуації, автоматичних систем пожежогасіння і автоматичної пожежної сигналізації.

Призначення та місцезнаходження на об'єкті засобів пожежогасіння, пожежного обладнання та інвентарю. Правила їх використання. Порядок повідомлення про пожежу. Розслідування та облік пожеж, розробка заходів щодо запобігання пожеж та загибелі людей. Порядок повідомлення Міносвіти про пожежу в університеті та у структурних, у т. ч. і відокремлених підрозділах.

Тема 4. Радіаційна безпека.

Радіонукліди та їх характеристика. Іонізуючі випромінювання. Джерела опромінення людини. Радіаційний фон. Радіаційно небезпечні об'єкти України. Правила і норми радіаційної безпеки. Протирадіаційний захист населення. Індивідуальні і колективні засоби захисту. Правила поведінки людей на забруднених територіях. Профілактика радіаційних уражень. Запобігання накопиченню радіонуклідних відходів в організмі. Служби радіаційної безпеки.

Тема 5. Безпека дорожнього руху.

Закон України «Про дорожній рух». Правила дорожнього руху, їх значення у забезпеченні порядку і безпеки дорожнього руху.

Знаки дорожнього руху та їх значення в загальній системі організації дорожнього руху, класифікація. Дорожня розмітка та її характеристика. Засоби регулювання дорожнього руху. Умови перевезення людей. Вимоги до водіїв і транспортних засобів. Перевезення дітей. Небезпечні наслідки невиконання цих правил. Порядок повідомлення Міносвіти про дорожньо-транспортні пригоди з вини водіїв підвідомчого транспорту університету.

Тема 6. Електробезпека.

Електротравматизм. Основні причини та шляхи зниження його рівня. Небезпечні величини електроструму. Залежність дії електроструму на людину від тривалості дії, умови середовища, метеорологічних факторів, фізичного стану людини.

Заземлення та занулення електроустановок, їх захисна дія. Допустимі величини опору. Заходи безпеки під час роботи з електроінструментами, понижуючими трансформаторами, переносними світильниками тощо. Порядок виконання робіт у діючих електроустановках, наряд-допуск до роботи, проведення інструктажу, групи з електробезпеки.

Тема 7. Вибухобезпека.

Загальні закономірності залежності масштабів зруйнування і тяжкості наслідків аварій. Фактори, що характеризують небезпеку вибуху.

Вибір засобів контролю і управління проти вибухового захисту. Ліквідація аварій. Небезпека петард та ін.

Тема 8. Безпека поведження на воді.

Нормативна база безпечного поведження на воді. Навчальна програма та план-графік проходження навчального матеріалу, початкового навчання плаванню. Правила безпеки поведження на воді: перевірка стану місця плавання, особливості дна водоймища, оцінка несприятливих метеорологічних умов. Правила дотримання гігієни та заходи щодо попередження простудних захворювань. Перегрів. Переохолодження. Прийоми рятування потерпілих на воді. Надання першої долікарської допомоги.

Тема 9. Поведження у надзвичайних ситуаціях.

Характеристика надзвичайних ситуацій. Землетруси. Урагани. Пожежі. Наслідки аварій і катастроф на АЕС. Наслідки аварій і катастроф на підприємствах, що використовують сильнодіючі отруйні речовини. Зсуви ґрунту, селеві потоки. Снігові лавини, затоплення як наслідок паводків, руйнування гребель водосховищ. Організація безпеки життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях. Порядок повідомлення Міносвіти.

Тема 10. Цивільний захист.

Прогнозування можливих надзвичайних ситуацій. Планування дій в умовах надзвичайних ситуацій (організація спостереження і розвідки, зв'язок, оповіщення, забезпечення людей індивідуальними і колективними засобами захисту та евакуація, інженерна розвідка, пожежогасіння, рятувальні роботи, надання невідкладної медичної допомоги, евакуація і охорона матеріальних цінностей, охорона громадського порядку, матеріальне і транспортне забезпечення. Підготовка керівного складу до дій у надзвичайних ситуаціях. Формування і підготовка невоєнізованих формувань. Підготовка людей до дій у надзвичайних ситуаціях. Підготовка матеріальних та інженерно-технічних засобів до надзвичайних ситуацій.

Тема 11. Профілактика побутового травматизму.

Нещасні випадки невинного характеру (побутові травми, механічні ушкодження, укуси тварин тощо). Запобігання побутовому травматизму у житлових приміщеннях, на комунально-побутових та торгівельних об'єктах, присадибних ділянках, у місцях відпочинку та у місцях масового перебування людей. Порядок розслідування нещасних випадків невинного характеру.

Тема 12. Безпека життєдіяльності.

Методи пропаганди та агітації з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Посадові інструкції, встановлення обов'язків, прав і відповідальності за створення безпечних умов навчання та праці.

Світлова та звукова сигналізація. Запобіжні написи, сигнальні пофарбування. Знаки безпеки. Засоби колективного захисту. План ліквідації аварій. План евакуації з приміщень у випадку аварій та надзвичайних ситуацій.

Тема 13. Охорона навколишнього середовища.

Законодавчі акти з раціонального природокористування. Відповідальність керівників за порушення державних норм у галузі раціонального природокористування і охорони навколишнього середовища. Ресурсозберігаючі технології. Оцінка на екологічну безпеку, забруднення атмосфери, води, земель та прогноз забруднення, науково-технічні проблеми природокористування, провідні екологічно-зберігаючі технології.

Очисні споруди. Безвідходні технології. Методи рекультивацийних робіт. Озеленення промислової зони.

Тема 14. Надання домедичної допомоги потерпілим при нещасних випадках.

Перша допомога та її відповідність, доцільність, швидкість, рішучість, спокій.
Порядок надання домедичної допомоги.

Медична аптечка, її склад, правила використання медикаментів.

Перша допомога при кровотечі. Зупинка кровотечі.

Прийоми реанімації. Підготовка потерпілого до реанімації. Непрямий (закритий) масаж серця.

Види електротравм. Безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму. Правила надання першої допомоги потерпілим від ураження електричним струмом.

Перша допомога при ударах, вивихах, розтягненнях м'язів, пораненнях, переломах, ушкодженнях хребта та кісток тазу, утопленні.

Опіки, їх класифікація. Перша допомога при хімічних та термічних опіках, при опіку очей, тепловому та сонячному ударах, при обмороженні та переохолодженні. Непритомності, при травматичному шоці, отруєнні.

Правила транспортування потерпілих.

Додаток 3

Титульний аркуш журналу

(підприємство, установа, організація, заклад освіти)

ЖУРНАЛ
реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці

(цех, ділянка, бригада, служба, лабораторія, майстерня тощо)

Розпочато «__» _____ 20__ року

Закінчено «__» _____ 20__ року

Формат А4 (210x297)

№ з/п	Дата проведення інструктажу	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують	Професія, посада особи, яку інструктують	Вид інструктажу (первинний, повторний, позаплановий, цільовий), назва та номер інструкції	Причина проведення позапланового або цільового інструктажу	Прізвище, ініціали особи, яка інструктує та перевіряє знання	Підписи	
							особи, яку інструктують	особи, яка інструктує
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Стажування (дублювання) на робочому місці		Знання перевірів, допуск до роботи здійснив (підпис, дата)
Кількість змін, з _____ до _____ дата _____	Стажування (дублювання) пройшов (ла) (підпис працівника)	
10	11	12

Додаток 4

Форма сторінки журналу
обліку навчальних занять

РЕЄСТРАЦІЯ
вступного інструктажу з безпеки життєдіяльності для здобувачів освіти у журналі обліку навчальних
занять

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують	Дата проведення інструктажу	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яка проводила інструктаж	Підписи	
				особи, яку інструктують	особи, яка інструктує
1	2	3	4	5	6

*Учні ставлять підпис у журналі інструктажу, починаючи з 9 класу.

Додаток 5

(найменування закладу освіти)

Розпочато «__» _____ 20__ року

Закінчено «__» _____ 20__ року

ЖУРНАЛ
реєстрації первинного, позапланового, цільового інструктажів з безпеки життєдіяльності
здобувачів освіти

(кабінет, лабораторія, цех, майстерня, спортзал тощо)

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові особи, яку інструктують	Дата проведення інструктажу	Клас, група	Назва інструктажу, назва інструкції	Прізвище, ім'я, по батькові, посада особи, яка проводила інструктаж	Підписи	
						особи, яка проводила інструктаж	особи*, яку інструктують
1	2	3	4	5	6	7	8

*Учні ставлять підпис у журналі інструктажу, починаючи з 9 класу